

מהתיקנה הדרך היומית

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדרך היומית של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של המגיד מטשערנוביל הרה"ק רבי מרדכי זצוק"ל בן הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל ה"מאור עינים" זצוק"ל, נלב"ע ביום כ' אייר תקצ"ז.

ליד ביתו של הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל בעל המאור עינים היה גר יהודי שירד מהדרך ועבר רחמנא ליצלן על כל עבירות שבתורה. אותו יהודי היה תמיד נזהר שלא לפגוש את המאור עינים, כי בעיניו הקדושות הוא ראה את הכל והיה מעיר לאנשים על העבירות שלהם.

פעם הוא לא שמ לב ובטעות הוא פגש את הרה"ק זי"ע. הרה"ק הסתכל עליו ומיד התחיל לצעוק עליו: רשע, תודה על העבירות שעשית כך וכך, והרה"ק מנה בפניו את כל העבירות שהוא עשה. כששמע זאת הלה, נפל והתעלף. לאחר שהתעורר מעלפונו, קם ונכנס בהכנעה לביתו של הרה"ק המאור עינים, אולם הרבי לא היה אז בביתו, והוא מצא שם רק את רבי מאטעלע בנו של הרבי, לימים המגיד מטשערנוביל זצוק"ל. פנה הלה אל בנו של הרבי וסיפר לו את כל הסיפור, ובכה לפניו שיורה לו דרך תשובה. "אני מוכן לקבל על עצמי את כל העיניים והסיגופים", הוא אמר, "ובלבד שאדע שתשובתי התקבלה".

רבי מרדכי הקשיב לדבריו ולבסוף אמר לו: "אני לא נותן לך שום עיניים ושום סיגופים, רק תקבל על עצמך בלב שלם שמהיום והלאה אתה לא עושה יותר עבירות!".

"ומה יהיה עם העבירות שלי?", שאל האיש. ענה לו רבי מרדכי: "אם אתה לא תעבור מהיום עבירות, אני מקבל את כל העבירות על עצמי". ביקש היהודי שרבי מרדכי יכתוב לו שטר, ורבי מרדכי אמר לו: "אם אתה תחתום על השטר שאתה מתחייב לא לחזור לאותם עבירות, אחתום לך גם אני עליו שאני לוקח אותם על עצמי". ואכן חתמו שניהם על שטר ההתחייבות, והיהודי יצא והלך לדרכו.

לא עבר זמן רב, והרה"ק המאור עינים זצוק"ל חזר הביתה, ומצא על השלחן את השטר עם החתימות, ומיד קרא לבנו והתחיל לצעוק עליו: "מה עשית?". נענה רבי מרדכי ואמר לאביו הקדוש: "אמרת לקדוש ברוך הוא, הרי כתוב בתורה שאתה נושא עון ופשע וחטאה, אם כן אם אתה נושא כל כך הרבה חבילות של עוונות, מה אכפת לך לשאת עוד חבילה קטנה של עבירות, העיקר שיהודי זה יחזור בתשובה..."

איך הצליח אייזיק להיות דבוק בבורא עולם בשואה האיומה

צאתכם לשלום

נספר סיפור מרטיט על הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע [שיומא דהילולא שלו חל ביום כ"ה אייר] עם מחותנו הרה"ק קדוש ישראל מרו"ן זי"ע. אולם לפני כן נקדים רק מה שידוע שהרה"ק מרו"ן אמר לפני פטירתו, שחז"ל אומרים שרבינו הקדוש העיד על עצמו שלא נהנה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה, אף אני מעיד עלי שמים וארץ שלא נהניתי מהעולם הזה אפילו כחוט השערה. זאת אומרת שכל הנהגתו בגדלות וברחבות היה לכבוד שמו יתברך.

וכעת לסיפור. פעם הגיע הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע לבקר אצל מחותנו הרה"ק מרו"ן זי"ע. הרה"ק מרו"ן שהיה ממוטט מאוד באכילה, לא טעם מכל אותם מיני מאכלים שהיו ערוכים לפניו על השולחן. כשהבחין בכך הרה"ק מקאסוב שאל את מחותנו, למה הוא מתנזר מן האכילה. אמר לו הרה"ק מרו"ן: "בהיותי בשמים כשהתברר לי שנשמתי עתידה לרדת לעולם הזה, באתי בדברים עם גופי והתניתי עמו תנאי קודם ליריאתי, שהנשמה תהא שולטת עליו והוא יצטרך להסתפק במוטע שבמוטע, רק ההצטרפויות הגופניות ההכרחיות לעבודתו יתברך שמו ותו לא. ואכן הגוף קיבל על עצמו את התנאי, והוא שומר על הבטחתו, וממטע באכילה..."

כששמע זאת המחותן הרה"ק מקאסוב, הפסיק גם הוא את האכילה והעביר את הצלחת ממנו והלאה. שאל אותו הרה"ק מרו"ן: "מחותן, למה תעשו ככה? למה הפסקתם מלאכול? האם גם אתם עשיתם כזה הסכם עם הגוף?".

ענה לו הרה"ק מקאסוב: "לא ולא. נתישבה לי עתה קושיא שאני מתקשה בה זה זמן רב. בליל שבת קודש אנחנו אומרים 'שלום עליכם מלאכי השרת מלאכי השלום', וכשאנו מסיימים אנו אומרים להם 'צאתכם לשלום מלאכי השלום'. לכאורה אין זה מובן כלל, האם כך מכניסים אורחים? האם משלחים את האורח עוד בטרם סעד את לבו? וכל שכן אם האורח הוא אדם חשוב, בוודאי אין זה ממידת דרך ארץ? ועל אחת כמה וכמה כשמדובר במלאכי השרת? אבל כעת התיישבה לי הקושיא, איך יכול אדם לאכול מאכלים מגושמים כשהוא יושב לפני מלאכי עליון, ולכן אנחנו אומרים להם 'צאתכם לשלום' כדי שיצאו ואז נוכל לאכול את סעודת השבת. 'ולכן גם אני', סיים הרה"ק מקאסוב, 'אינני מסוגל לאכול כשיושב לפני מלאך שמתנזר מאכילה...'".

(מתוך הפתיחה לשיעור, במזמור דף כ"ד במחזור הקדום, ד' חשון תשע"ה)

המבחן המופלא

גם אם נדבר שעות ארוכות על יגיעת התורה של מרן רבי שמעון שקופ זצוק"ל ראש ישיבת גרודנא לא נגיע לאפס קצהו, אבל אני רוצה לספר סיפור מרטיט, שאשמח מאוד שכל המשגיחים בישיבות קטנות ובישיבות גדולות ישמעו אותו ויפנימו, ויהיה לזה תועלת גדולה לציבור. הסיפור מובא בספר "עליון לשבח" מפי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מגדולי ממתיקי התורה

בדורינו, והוא שמע אותו מפי הרב יוסף דייטש שהכיר את היהודי בעל המעשה.

הישיבה הקדושה בגרודנא, אחת הישיבות המפורסמות בליטא בשנים שלפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. בחורים רבים מכל קצוות אירופה המזרחית ביקשו להימנות בין תלמידיה. אייזיק, בחור ממשפחה עניה רצה בכל מאודו לגלות לישיבה בגרודנא, אולם להוריו לא היתה אפשרות לממן לו את הנסיעה לשם. ובכן, מה עושה בחור שנפשו חשקה להתקבל לישיבה? אם אין כסף לעגלה הולכים ברגל. שבועיים תמימים ארכה הדרך לאייזיק מיוחדו עד לישיבת גרודנא, הוא שירך את גרליו תחת שמש קופחת, אך שום מכשול לא ניצב בפניו, כדי לכבוש את היעד שהציב לעצמו - להגיע לישיבה של הגאון הנודע בעל ה'שערי ישר'. הבחינה בישיבת גרודנא היתה על דף אחד, אותו היה ראש הישיבה בחון בעיין כדרכו. במהלך כל הדרך הארוכה שינן אייזיק את הדרך 'שלו', עד שהוא הפך אצלו לבהיר ונהיר כל צרכו.

לאחר טורח הדרך הנורא והימים הקשים והמפרכים שעברו עליו, הגיע אייזיק סוף סוף לישיבת גרודנא, ומיד ביקש להיכנס לחדרו של מרן רבי שמעון שקאפ זצוק"ל. "מה רצונך?", שאל אותו ראש הישיבה. "רוצה אני להיבחן אצל ראש הישיבה". "בסדר גמור", אמר רבי שמעון, "אפשר לשאול אותך את השאלה הראשונה?". אייזיק הרגיש שעתה הגיע הרגע הקריטי מבחינתו, שלמענו עשה את כל הדרך הארוכה, הוא אימץ את שארית כוחותיו כדי להשיב כראות על השאלה שתצא מפיו של ראש הישיבה.

"רציתי לשאול אותך", פתח הגאון המפורסם, כשאייזיק מאמץ היטב את מוחו, "אמור נא מתי הכנסת לפיך לאחרונה ארוחה חמה?". אייזיק התבלבל לרגע, ולא האמין ששמע נכון את השאלה. ורבי שמעון חזר על שאלתו בשנית: "מתי היתה הפעם האחרונה שאכלת ארוחה מבושלת וחמה?". "לפני שבועיים", השיב אייזיק הנבוך. מששמע זאת ראש הישיבה אחז את הצעיר בידיו הרחמניות, והובילו למטבח הפרטי שבביתו, והכין לו ארוחה טעימה ומזינה. "קודם תאכל ותשבע, ואחר כך אוכל לבחון אותך", אמר לו.

משיים לסעוד את לבו, שאל אותו רבי שמעון: "כעת אפשר כבר לשאול אותך?". הנה עכשיו מגיע כבר הרגע המיוחל להיבחן על דף הגמרא, חושב אייזיק לעצמו. כל מחשבותיו היו נתונות לסוגיא, עליה הוא עמל במשך שבועיים בדרך, ומרן ראש הישיבה שואל אותו בקול רך ובחיבה אין קץ: "מתי בפעם אחרונה ישנת במיטה נוחה?". אייזיק התבלבל לגמרי ולא הבין מה קורה כאן. והגאון רבי שמעון חזר שוב על השאלה, עד שהוא נאלץ לענות שזמה שבועיים לא ישן במיטה. אחז שוב רבי שמעון בידיו, והוביל אותו לחדר הפנימי, הציע עבורו סדינים ושמיות, והשיב אותו במיטה. התלמידים מספרים שהיתה זו המיטה של ראש הישיבה בכבודו ובעצמו!

בבוקר נכנס אייזיק שוב אל ראש הישיבה, שקיבל אותו בסבר פנים יפות, ואמר לו:

אחר שראית
את שאיפתך
הכנה לזכות
בכתרה של
תורה לא אקבל
אותך!?

מיני מתיקה

למדנו במסכת מועד קטן (דף טו) "צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא". חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא לפרש, כי כשיהי' מחובר לצדיק הצדיק פועל בשבילו לא רק בעולם הזה אלא גם בעולם הבא, ולכן צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כי הם צריכים לדאוג לצאן מרעייתם. האחד מתקשה בפרנסה, השני בשלום בית, זה מתקשה בכה זה מתקשה בכה, איך הם יכולים לנוח כשאדם שהיה קשור איתם בחיים חיותם לא טוב לו, ולכן הצדיק הוא כל הזמן בתפקיד, התפקיד שלו משתנה מעולם הזה לעולם הבא, אבל הוא כל הזמן בתפקיד להשפיע טוב על כלל ישראל.

"התקבלת בני, התקבלת! האם הנך מעלה בדעתך שאחר שראיתי את שאיפתך הכנה לזכות בכתרה של תורה לא אקבל אותך בשיבתנו הקדושה?! וכך נכנס אייזיק ללמוד בשיבה הקדושה משאת נפשו. אולם לא הספיק אייזיק ללמוד בשיבה יותר מתקופה קצרה, עד שפרצה המלחמה הנוראה, ואייזיק התגלגל ממחנה עבודה אחד למשנהו. אך למרות שעבר את כל אימי השואה נשאר בדעתו ולא איבד את האמונה בבורא עולם.

היהתה אצל דוד המלך, ודוד שאל מאת ה' שיאמר לו למה נעצרו הגשמים, וה' ענה לו שהוא מפני שתי סיבות: א' שלא הספידו את שאול כהלכה [שגנבוהו אנשי יבש גלעד וקברוהו בהתבא ולא נספו לפי כבודו], ב' לפי שהרג שאול את נוב עיר הכהנים. ושאלת הגמרא, האם אין זו סתירה? מצד אחד תבע הקב"ה את כבודו של שאול, ובאותו מעמד תבע גם את חטאו של שאול? עונה הגמרא, שאכן כך דרכו של הקב"ה, באותו מקום בו דנים את האדם על חטאיו מזכירים גם את זכויותיו.

מסופר על הגאון מייסד תנועת המוסר רבי ישראל סלנטר זצוק"ל שכאשר היה צריך להוכיח יחודי, היה קודם מעודד אותו ומחזקו בדרך כבוד, ורק אחר כך היה מוכיח אותו בדברי מוסר על מעשיו.

וכששאלו אותו על כך הוא היה מביא את דברי הגמרא שלנו, שגם הקב"ה נוהג כך, שאף כשצריך להוכיח ולדון את מישהו מזכירים גם את צדקותיו וזכויותיו.

לימים סיפר לילדיו ולנכדיו, שהדבר העיקרי שהעמיד אותו במשך כל תקופת המלחמה, הוא קלסתר פניו ודמותו דיוקנו המאירה של ראש הישיבה הגאון רבי שמעון שקאפ. "בכל פעם שנפלת ברוחי מאימת הצרות והייסורים, העמדת את דמותו מול עיני, ואמרת לעצמי: אם העם היהודי והתורה הקדושה בכוחם להצמיח דמויות הוד שזאלו כמו ראש הישיבה האהוב, אזי לא יוכלו לנו לא היטלר ימוח שמו ולא החיילים האורזים שלו..."

כשראיתי את הסיפור המרטיטי, הרגשתי שאף מחנך לא יוכל להישאר אדיש אחרי כזה סיפור! (מתוך הפתיחה לשיעור, יבמות דף כ"ט במחזור הקודם, ט' חשוון תשע"ה)

איך מוכיחים יהודי על מעשיו

השבוע בדף היומי (יבמות דף ע"ח ע"ב) נלמד את דברי הגמרא אודות עצירת הגשמים

בצילם של גדולי ישראל שליט"א

קשה לי לבטא במילים את ההתרגשות שאחזה בי, כשנכנסתי לקודש פנימה אצל הוד כ"ק מרן הרבי מצאנז שליט"א. פשוט רעדתי להיכנס לחדר. ידיד נפשי הגבאי המסור הרב אברהם דייטש, ואתו עמו הגבאי המסור הרב אברהם דוד שכטר, קיבלו אותי בסבר פנים כה יפות, וזה עזר לי שאצליח לדבר עם מרן הרבי שליט"א. נכנסתי עם הספר החדש "מתיקות הדף היומי" ועם הגלינות השבועיים האחרונים, והרבי שיבח מאוד את הספר. הרבי שליט"א התכוון ללכת לבקר את מרן רב"ד העדה החרדית רבי משה שטרנבוך שליט"א ששהה בנתניה. מלכתחילה הודיע הרב"ד כי הוא רוצה לבוא לבקר אצל הרבי מצאנז, אך הרבי שלח להודיעו כי אינו רוצה להטריח את הרב"ד והוא בעצמו יבוא אליו... ולכן הרבי מיהר מאוד, ואף על פי כן הקדיש לי הרבי זמן יקר ושוחח עמי במשך שעה ארוכה.

שאלתי את הרבי שליט"א את מה ששאלתי בשיעור, על דברי הגמרא ביבמות (דף ט"ז) שחכמי ישראל נכנסו אל רבי דוסא בן הרכינס, וכשאמרו לו שרבי עקיבא שם, נענה ואמר "אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו, שב בני שב, כמותך ירבו בישראל". ושאלתי למה דווקא עליו נאמר "שמך הולך מסוף העולם ועד סופו"? הרי היו שם עוד תנאים? ולמה דווקא כמותו ירבו בישראל? וכי חסרו תנאים בישראל? חסרו צדיקים?

והרבי, מרא דכולא תלמודא, עונה לי תיכף ומיד: הרי כתוב שרבי עקיבא אומר "אשריכם ישראל... ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים", והגאולה תהיה בזכות רבי עקיבא, שהוא המשיך את הענין עד ביאת הגאול שאז יטהר הקב"ה את כלל ישראל. וחוש מזה, מוסיף הרבי א מורא'דיגע פשט, הרי במדרש כתוב על רבי עקיבא "ראתה עינו של רבי עקיבא מה שלא ראתה עינו של משה". וביארו שזה היה השלמה של משה רבינו, כי הרמב"ם כתב שכל אדם יכול להיות כמשה רבינו, וממילא יכול כל אחד להיות כמשה רבינו, ויכול להיות כרבי עקיבא. והרבי ממשיך כמעין המתגבר ומביא מראי מקומות בכל התורה כולה. הרגשתי בושע לעמוד לפני הרבי ולדבר בלימוד, אבל הרבי נתן לי תחושה כה טובה, והמשיך לשוחח עמי.

שאלתי את הרבי מה הפשט על פי פשוט, והרבי אמר שיתכן שהפשט הוא כי הוא חידש את התורה, שהרי אלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל, והוא תיקן רוב התורה שבעל פה לישראל, והוא הרבה התורה בכל העולם, ובלעדי נשתכחה תורה מישראל.

לאחר מכן שאלתי את מרן הרבי שליט"א על הענין להגיש בשר בסעודת ברית, וסיפרתי לרבי על הסיפור שסיפר לי הרבי מרחמסטריווקא על הגאון רבי חיים בריסקער זצוק"ל שאמר לבנו שיביא בסעודת הברית "פיש און פלייש" [-בשר ודגים] (וכפי שהבאנו באריכות במדור זה בשבוע שעבר). והרבי אמר לי על כך: "בשר שמעתי, דגים לא שמעתי. הרה"ק משינאווא זצוק"ל הקפיד גם כן שיביאו בשר בסעודת ברית, משום שנאמר (תהלים נ, ה) 'אֶסְפוּ לִי חֲסִידֵי כֹרְתֵי בְרִיתִי עָלַי זָבַח'. ואמר עוד, שאם מגישים סעודת בשר, הוא מסוגל שהוולד יהא מוצלח בתורה ויראת שמים".

תוך כדי השיחה ביקשתי מהרבי חיזוק ללומדי הדף היומי המתיעיגים במסכת יבמות בדפים הקשים. אמר לי הרבי: "ס'איז נישט אזוי שווער [-זה לא כל כך קשה]. צריך פשוט למצוא המחשות, הרי יש היום המחשות לכל דבר, וצריך לדעת להסביר טוב את הדברים".

יצאתי מהקודש פנימה ולא מצאתי מנוח לנפשי מרוב התרגשות, כשכולי תפילה שנזכה שמרן הרבי שליט"א ילווה אותנו מתוך בריות גופא לקבל פני משיח צדקנו, והלוואי שנזכה למתיקות התורה, ולגעשמאק בתורה, כמו שרואים אצל מרן הרבי שליט"א. (מתוך הפתיחה לשיעור, יבמות דף כ"ד, כ"ח אדר ב')

כ"ק מרן הרבי מצאנז שליט"א מעיין בספר החדש מתיקות הדף היומי

מקולמוסם של הקוראים

לכבוד גליון "מתיקות הדף היומי" של ידידי הרב אברהם ישעיהו שליט"א

בהמשך למה שדיברתם בפתיחה על סעודת ברית בדגים ובשר, כשנולד לי בני יקר הייתי במצב כלכלי שלא היה לי לחם משנה לשבת, ואכלנו חתיכת לחם חזית בשבת לא עלינו. נכנסתי למרן הרבי הקדוש הדבר חיים מנדבורנה זצוק"ל ושאלתי את פיו.

והרבי אמר לי: "זאלסט מאכן פיש און פלייש, דאס איז א סגולה אז דער קינד זאל זיין א מתמיד". ומכיון שהרבי ידע מה המצב הכלכלי שלי, אמר לי: לך לגב' פרלמוטר [בעלת קייטרינג זידועה], ותאמר לה שאמרת שתכין לך דגים ובשר לברית. ואכן הלכתי אליה, והיא אמרה לי שאני יכול לשלם מתי שאוכל וכמה שאוכל, לאט לאט בלי לחץ.

יש לציין שכשמרן הדבר חיים זצוק"ל הזכיר 'בשר', הוא התכוין לבשר עוף, מכיון שמגיל שמונה הוא לא אכל בשר בהמה, בגלל קבלה שקיבל על עצמו.

כל טוב ובשורות טובות והצלחה בכל העניינים, החפץ בעילום שמו (השם המלא שמור במערכת)

מאוצרות הפרשה

ואכלתם ישן נושן. פירש הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זצוק"ל בדרך צחות, "ואכלתם" כשאוכלים הרבה - "ישן" באים לידי שינה, וכשיושנים הרבה - "נושן" באים לעוד שינה...

נקודה למחשבה:

כל העבירות שאדם עובר אינן מחליפות את הנשמה, חוץ מהכעס, כי כאשר האדם כועס הנשמה מסתלקת ממנו (האר"י הקדוש).

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661